

EARLY MODERN WORKSHOP: Jewish History Resources

Volume 16: Senses and Perceptions

Fordham University, New York, August 19-20, 2019

The Perception of Colors in Moses Chayyim Luzzatto's 18th-Century Kabbalah

Federico Dal Bo, Marie Curie postdoctoral fellow at Autonomous University of Barcelona

The presentation concerns a passage from the 18th-century Italian Kabbalist Moses Chayyim Luzzatto's *138 Doors to Wisdom*—probably is one of his most important and ambitious works. Departing from premises of Luranic Kabbalah, Luzzatto's *138 Doors to Wisdom* consists in a number of principles—called «doors»—that are then commented and explained in detail, possibly echoing contemporary manuals of Catholic scholastic theology based on Aquinas' *Summa theologica*. This work seek to offer a systematic treatment of many topics that he explain according to a general conceptual and rational framework. The main assumption of this work is that every negative aspect of Creation and history shall be accounted as necessary to a general reunification with the divine. Accordingly, also the individual's difficulty in grasping God's supreme mystery shall be included in this dialectics between positivity and negativity.

The passage deals with the nature of colors, their perception, and their role in acquiring esoteric knowledge of God. While commenting on a difficult expression from the *Zohar*, Luzzatto elaborates on the distinction between the knowable and unknowable—i.e. perceivable and non-perceivable side of God. Luzzatto metaphorically describes these two sides respectively as «the Daw of Bedolach» and the mysterious Godhead called «the Head that is unknown». Accordingly, Luzzatto implicitly elaborates on several Kabbalistic treatises on colors—the writings of the 13th-century Spanish Kabbalist Joseph Gikatilla, the *Zohar* as the main Kabbalistic work of the 13th century and its later commentary of the 16th Spanish Kabbalist Isaac Luria, transmitted by his pupil Chayym Vital—and argues that colors play an important role in knowing the esoteric mysteries of God.

In particular, Luzzatto implicitly employs the art of separating colors—chromotography—in order to provide a theoretical supplement to his doctrine of emanation. On the one hand, he emphasizes that humans are able to know according to both senses and intellect. On the other hand, he argues the the most hidden side of God cannot be known—especially maintaining that perceptions are deceiving. The nature of the supreme «Head» is apparently perceived by the sense of sight, and yet offers a contradicting assessment of reality. Therefore, Luzzatto draws a clear distinction between what can and cannot be *perceived*. Accordingly, he argues that «the Daw of Bedolach» contains «all colors together» and

perpetually transmutes from one color into another, while the «Head» lays beyond a clear perception and is rather contradicting—therefore ultimately unknowable.

Bibliography

- Elisheva Carlebach, *The Pursuit of Heresy. Rabbi Moses Hagiz and the Sabbatian Controversy*, New York: Columbia University Press, 1994, pp. 195-255.
- Mordechai Chiriqui, *La Métaphysique de l'Unité chez le Ramhal*, Creteil: Auteurs du Monde, 2016
- Jonathan Garb, *Kabbalist in the Heart of the Storm. Rabbi Moshe Hayyim Luzzatto*, Tel Aviv: Tel Aviv University Press, 2014 (in Hebrew)
- Alessandro Guetta, “Kabbalah and rationalism in the Works of Moshe Hayyim Luzzatto and some Kabbalists of his time”, in: id., *Italian Jewry in the Early Modern Era*, Brighton: Academic Study Press, 2014, pp. 185-226.
- Giuseppe Laras, “Influenze Sabbatiane nel pensiero di Ramhal”, in: G. Luzzatto Voghera – M. Perani (edd.), *Ramhal. Pensiero ebraico e Kabbalah tra Padova ed Eretz Israel*, Padova, Esedra, 2010, pp. 25-29
- Rivka Schatz, “Ramchal’s Metaphysics in Its Ethical Context. A Study in 138 Doors of Wisdom”, in *Jerusalem Studies in Jewish Thought* 1 (1990) pp. 361-396 (in Hebrew)
- Tseviyah Rubin, “The Mystical Vision and Its Interpretation. Rabbi Moses Hayyim Luzzatto’s Qabbalistic Hermeneutics”, in: P. B. Fenton – G. Goetschel (edd.), *Expérience et écriture mystiques dans les religions du livre*, Leiden: Brill, 2000, pp. 203-212 (in Hebrew)

EARLY MODERN WORKSHOP: Jewish History Resources

Volume 16: Senses and Perceptions

Fordham University, New York, August 19-20, 2019

The Perception of Colors in Moses Chayyim Luzzatto's 18th-Century Kabbalah

Federico Dal Bo, Marie Curie postdoctoral fellow at Autonomous University of Barcelona

Rabbi Moses Chayyim Luzzatto (Ramchal),
138 Opening of Wisdom, §89

The doubts raising from the vision
of the «Head that is not known» that rule out each other

There is a distinction (*he-presh*) between «the Dew of Bedolach» (*Zohar* 2:176b) in which all colors (*kol ha-gwanim*) can [mystically] be contemplated (*de-mitchazyan*) and «the Head that is not known» (*reisha de-lo ity'ada*) (*Etz Hayyim*, 11:2:1). For the «Dew of Bedolach» shows (*mar'eh*) all of the colors together (*kol ha-gwanim be-yachad*), yet the latter one shows (*mar'eh*) [itself] as one thing and suddenly as it appears (*nir'eh*) as it is not this thing but rather the opposite of what we have seen (*hephech mi-mah she-ra'inu*). It always is in this self-changing [state] (*be-hitchalfut zeh*) and the «yes» and the «no» (*hehen we-halaw*) appear (*we-yera'eh*) at the same moment. One cannot even grasp (*ein masigin*) anything at all, since the «yes» and the «no» will [simultaneously] be but rather one cannot attain (*'omdin*) anything at all, since it sometimes seems (*nir'eh*) there is the «yes» and suddenly it seems that there is nothing at all (*nir'eh she-eino klal*).

Commentary

In this passage there are seven observations [to be done].

1. *There is a distinction between «the Dew of Bedolach» in which all colors can [mystically] be contemplated:* yet it still seems difficult [to understand] why [«the Head that is not known»] is a matter of doubt. [Why] is it not like the «Daw of Bedolach» in which there are all the colors, as it is said about the former one? The answer is as follows.

2. *For «the Dew of Bedolach» shows all of the colors together:* this is simply as the *Zohar* explains: there are both Grace and Right (*he-chesed we-ha-din*)[*Zohar* 2:128b]. So, in the [stone of] Bedolach (Gen 2:12) all the colors can be seen and the one does not rule out (*makchish*) his fellow (*chabiro*) and yet [in the «Head that is not known»] it does seem that one things rules out the other.

3. *Yet the latter one shows [itself] as one thing and suddenly as it appears as it is not this thing but rather the opposite of what we have seen:* it seems as if (*ke-illu*)

we made a mistake when we saw the first one that wasn't as we have seen it but rather in different way.

4. *It always is in this self-changing [state]:* this is clear according to the notion of government that we mentioned above [in the previous chapter].

5. *And the «yes» and the «no» appear at the same moment:* that is to say, they are opposite (*ha-hafakhim*): the one rules out the other.

6. *One cannot even grasp anything at all, since the «yes» and the «no» will [simultaneously] be:* [it is not that one is unable to] grasp that there are two things like those, for that there would be no doubt about this. Rather, [the doubt lies in the fact that] we initially saw [something that was such and such] and after that it appears that this very matter (*she-oto ha-'inian 'atzmo*) is not at all such and it is not at all so. Accordingly:

7. *But rather one cannot attain anything at all, since it sometimes seems there is the «yes» and suddenly it seems that there is nothing at all:* the principle of the matter is that the all the interconnections (*kol ha-chiburim*) stay in its interiority [i.e.: of the «Head that is not known»] in a concealed way (*be-'elem*). Yet [the «Head that is not known»] radiates (*mezdaheret*) through the mystery of its government, and it is this principle, since its government depends on its radiance and this splendor (*zohar*), what we cannot understand [is] whence it comes from, because it appears (*she-nir'eh*) [at first] so and [in a second moment] it appears so, and we don't understand this. And so, you will find that what is inside (*be-fnim*) cannot even be seen (*nir'eh*) and what is possible to grasp (*efshar le-hasig*), this is the splendor, and it is also is a matter of doubt and is unknown. Therefore it is called «the Head that is not known».

EARLY MODERN WORKSHOP: Jewish History Resources

Volume 16: Senses and Perceptions

Fordham University, New York, August 19-20, 2019

The Perception of Colors in Moses Chayyim Luzzatto's 18th-Century Kabbalah

Federico Dal Bo, Marie Curie postdoctoral fellow at Autonomous University of Barcelona

משה חיים לוצאטו (רמח"ל)

קל"ח פיתחי חוכמה, פתח פט¹

הספיקות נולדים מהמראות שברדל"א המכחישות זו את זו²

יש הפרש בין ענין³ טלא דבדולחא דמתחזיין כל גוונין בגוה לענין רדל"א. כי טלא⁴ דבדולחא מראה שיש בה כל הגוונין ביחד. אך זאת מראה שהוא⁵ דבר אחד⁶ ומיד נראה שאינו דבר זה אלא היפך⁷ ממה שראינו. והיא עומדת תמיד בהתחלפות זה⁸ ויראה ההן⁹ והלאו ברגע אחד. ואין משיגין בה¹⁰ אפילו זה שיהיה ההן¹¹ והלאו אלא אין עומדין בה כלל שלפעמים נראה¹² שיש בה ההן¹³ ומיד נראה שאינו¹⁴ כלל¹⁵ ¹⁶.

פירוש¹⁷.

במאמר הזה יש בו ז' הבחנות¹⁸.

הבחנה א'¹⁹ יש הפרש בין²⁰ ענין טלא דבדולחא דמתחזיין כל גוונין בגוה לענין רדל"א: א'²¹ עדיין קשה למה נקראת מסופקת יהיה כמו טלא דבדולחא שיש בה כל גוונין²² שכך נאמר בזאת. התשובה

¹ BB = Print 1992, Bnei Brak; C = Print 1848, Cernowitz; K = Print 1785, Korec ; KR = Print, 1880 Krakow, P = Ms Klabgsbald, Victor Paris; R = Ms Bodleian Library MS. Reggio 30; J87 = Print 1987, Jerusalem; J9 = Print 2009, Jerusalem; W = Print 1887, Warsaw.

² הספיקות נולדים מהמראות שברדל"א המכחישות זו את זו [om. C, R, K, W]; ההבדל בין טלא דבדולחא לרדל"א BB

³ בין ענין [בענין R

⁴ טלא] הטלא R

⁵ שהיא R

⁶ דבר אחד [שהוא הנרא P

⁷ היפך] הפך J9, R, K, C, W

⁸ זה] הזה R

⁹ ההן] ההין P, R, K

¹⁰ משיגין בה] משיגין C, P, K; משיגין בה BB, R

¹¹ ההן] ההין R

¹² כלל שלפעמים נראה] שנראה שיש R

¹³ שיש בה ההן] שיש בה הלאו W, K; שיש בה ההן BB

¹⁴ שאינו] שאין P

¹⁵ שאינו כלל] שאין בה כלל K

¹⁶ ומיד נראה שאינו כלל] ונראה שאינו כלל R

¹⁷ W add

¹⁸ במאמר הזה יש בו ז' הבחנות] om. BB, J87, J9

¹⁹ הבחנה א' [1; om. BB, J9; J87.

²⁰ בין] om. P

²¹ יש הפרש בין ענין טלא דבדולחא דמתחזיין כל גוונין בגוה לענין רדל"א] יש הפרש פירוש C, K, W, WR

²² שיש בה כל גוונין] שיש כל גוונין בה K, P, C

כדלקמן²³.
הבחנה ב'²⁴ **כי טלא דבדולחא מראה שיש בה כל הגוונין ביחד:**²⁵ זה פשוט כמו שמפורש בזוהר שיש בה החסד והדין. וכן רואים בבדולח²⁶ כל הגוונין שאין אחד מכחיש²⁷ חברו. אך בכאן נראים הדברים מכחישים זה את זה²⁸.
הבחנה ג'²⁹ **אך זאת מראה שהוא דבר אחד ומיד נראה שאינו דבר זה אלא היפך**³⁰ **ממה שראינו:**³¹ שנראה כאילו טעינו³² במראה הראשון³³ שאינו כך כמו שראינוהו אלא בדרך אחר³⁴.
הבחנה ד'³⁵ **והיא עומדת תמיד:**³⁶ זה פשוט לפי ענין ההנהגה שזכרנו למעלה³⁷.
הבחנה ה'³⁹ **נראה ויראה ההן והלאו ברגע אחד:**⁴⁰ דהיינו ההפכים שאחד מכחיש את חברו⁴¹.
הבחנה ו'⁴³ **ואין משיגים בה אפילו זה שיהיה ההן והלאו:** לא שנשיג⁴⁴ שיש בה שני דברים אלה⁴⁵ שעדיין לא היה כאן ספק⁴⁶ אלא שבתחלה רואים ואחר כך נראה שאותו⁴⁷ הענין עצמו אינו כך כלל שלא היה כך.
וזוהו הבחנה ז'⁴⁸ **שנראה שיש ההן וכו'**⁴⁹ **אלא אין עומדין בה כלל**⁵⁰ **שלפעמים נראה שיש בה ההן ומיד נראה שאינו כלל:**⁵¹ ועיקר הענין שכל החיבורים עומדים בפנימיותה⁵² בעולם. אך היא מזדהרת בסוד שליטתה וזהו העיקר כי שליטתה תלוי בהזדהרה והזוהר הזה מה שאין אנו מבינים מהיכן הוא יוצא שנראה כך ונראה כך ואין מבינים אותו. והנה תמצא שמה שבפנים אינו אפילו נראה ומה שאפשר להשיג הוא הזוהר. וגם זה הוא מסופק ואינו נודע. לפיכך נקראת רדל"א⁵³.

²³ שכך נאמר בזאת. התשובה כדלקמן] שכך נאמר בזאת המעשה כדלקמן בהבחנה ב ג' W, WR, C, K
²⁴ הבחנה ב' [J87; om. BB, J9
²⁵ מראה שיש בה כל הגוונין ביחד] W, WR, C, K, W; om. C, K, W; הבחנה ב' וג' הב' P
²⁶ בבדולח] בבדולחא C, WR
²⁷ מכחיש] מבחנת C, K, WR
²⁸ זה את זה] זה-את-זה J9
²⁹ הבחנה ג' [J87; om. BB, J9; הג' P; ג J87
³⁰ היפך] הפך J9
³¹ אך זאת מראה שהוא דבר אחד, ומיד נראה שאינו דבר זה אלא היפך ממה שראינו] אך זאת נראג כו' פי' C, K, W, WR; ראה פירוש P
³² טעינו] טעונה C, P; טעונה המראה W
³³ הראשון] מתיד בהתחלפות ויראה ההן והלאו ברגע אחד ואין שיגים בה אפילו זה שהיה ההן והלאו אלא ספק בה שנראה שיש ההן ונראה שאינו כלל K; מתיד בהתחלפות ויראה ההן והלאו ברגע אחד ואין שיגים בה אפילו זה שהיה ההן והלאו אלא עומדין בה שנראה שיש ההן ונראה שאינו כלל C
³⁴ והיא עומדת תמיד בהתחלפות זה] om. K
³⁵ הבחנה ה ד' [J87; om. BB, J9; הדי' P; ד J87
³⁶ הבחנה ד' והיא עומדת תמיד] om. BB
³⁷ תמיד זה] תמיד בהתחלפות זה J9
³⁸ זה פשוט לפי ענין ההנהגה שזכרנו למעלה] om. K
³⁹ הבחנה ה' נראה] om. BB, J9; ה J87
⁴⁰ ויראה ההן והלאו ברגע אחד] om. BB, C, J9, W, WR
⁴¹ דהיינו ההפכים שאחד מכחיש את חברו] om. K
⁴² הבחנה ה' נראה ויראה ההן והלאו ברגע אחד דהיינו ההפכים שאחד מכחיש את חברו] om. P
⁴³ הבחנה ו' [J87; om. BB, J9; ה' P; ו J87
⁴⁴ ואין משיגים בה אפילו זה שיהיה ההן והלאו לא שנשיג] ואין משיגים לא שיש בה K; לא שיש בה הדברים אלא C, W; אין משיגים לא שיש בה ב' דברים אלא P
⁴⁵ אלה] אלא K
⁴⁶ ספק] om. C, P, W
⁴⁷ שאותו] שזהו C, K
⁴⁸ הבחנה ז' [הז' P
⁴⁹ וזהו הבחנה ז' שנראה שיש ההן וכו'] om. BB, J9
⁵⁰ לא שנשיג שיש בה שני דברים אלה שעדיין לא היה כאן ספק אלא שבתחלה רואים ואחר כך נראה שאותו הענין עצמו אינו כך כלל שלא היה כך. וזהו אלא אין עומדין בה כלל שלפעמים נראה שיש בה ההן ומיד נראה שאינו כלל] אלא עומדין בה שנראה שיש ההן וראה שאינו כלל K
⁵¹ אלא אין עומדין בה כלל שלפעמים נראה שיש בה ההן ומיד נראה שאינו כלל] om. C, K, P, W, WR
⁵² בפנימיותה] לפני מראה C, K
⁵³ אחר שנתבאר ענין עתיק צריך לבאר הפרציף הבא חתתיו והוא א"א] om. C, K, P